

עין משפט
גו מוצה

ב:

סדר תעניות אלו פרק שלישי תענית

מסורת הש"ס

גו א מ"י פ"ג מכלות
תענית הלכה כי טו"ע
ל"ח פ"ג קטני סוף ד'
ב ו"י פ"ג מכלות
זלח וסמיה נס הלכה ו'
ט"ז פ"ג סמן קטן סוף
ה כהנין:
ג ו"י פ"ג מכלות ק"ט
הלכה ד טו"ע א"ח סמן
ס סוף פ"ג:
ד ו"י פ"ג מכלות סוף
הלכה ט טו"ע פ"ג סמן
דמו סוף פ"ג ו"י טו"ע
א"ח סמן קטן סוף פ"ג:

גליון הש"ס

נ"ג קס"ב סאבל ארס
אין סאבי"הם יב"ח
מנ"ח סמן קטן סוף פ"ג:

מוסף רש"י

ענינו לך דברי למוך
יחד מן הלכה וכו' (כ"ב)
דברי יוסף מ"י (מכונות)
מ"ג מנכין לו מכונות.
פסוקי ושב"ב ז' קטנתי
מכל החדשים. הוקטנו
יתמטטו וצו"י כסיל
התקיים אר שפ"ח ו'י
ולא הלכתי ד'
אמת בלא תורה. נספתי
עניה נפי מתי' (מ"ה)
כ"ח. ולא קראתי לחבירי
בהכניתי. א"ט כ"ט שס'
לחיינו לגנאי. (ט"ז)
בהכניתי. אפילו אוחי ט"ו
מקטני ונ"ל ממשפחתי
ס"ט כ"ט נ"ט (ט"ז)
כ"ט חנינו ומתיקה (ט"ז).

רבינו תנאל

שפענ באהר ואמר ככה
מכוער כלי זה. שמש כל
כ"ט עירך מפורעים כמותי.
כ"ו שירינ שחטא התחיל
לכפס מוחלי. נספ דרש
לעולם יהא אדם וך קנה
אל יהא קשה כחור.
מילתא דשיבתא. פ"ג
משקב של רופאה.

רבינו גרשום

בראות. נופלות. מתענין.
דקמו טורא דגורא. ה"ק
(רעועות) [בריאות] ולא
אירית לישול. לאסוף
דקא אנרא דגורא דעני
אין רעועות האכל
ראיות לישול האכל
יהו סיא אין ממענין
עלין. והוא לא לנמו
בראות ראיות לישול.
דקא באתרא. לאחר
שרותה רעועה. דהא כ"ו
דק באתרא יהיא כבריאה.
יבין דהוא רעועה יהיא
ראות לישול. קטנתי מכל
החדשים. כלומר חמטו
דכוחי כסביל נס"ס. כי
כמקלי ונ"י. בהכניתי.
שכר קראתי לו. ולא
ל' חנינו. שאני קריתי
לו ש"ס. כיומא דע"בא.
והדיקא. וכן להו. דא
יחד ומספ"ד לא הוה מיידי
כערב שבת אחר. ולא
איני לישול. ודימנין ולא
יחד. והו כלום ומסבו
עירתי. ולא הוה לתן מכל
ל"טו"ב. מילתא דשיבתא הוה גמיר.

גודמן לו אדם אחד שהוא מכווער ביותר. נמסכת לך ארץ
מפקש עלותו אדם אליה ולעזב נמכון כדי שלא
ירגול נדבר: לא צריכא דנפלי מחמת גובהיהו. פי' דהוו בריאות
ולא היו ראויות ליפול אלא מחמת גובהן: אמר י"ה דאיכא רב

גודמן לו אדם אחד שהיה מכווער ביותר אמר
לו שלום עליך רבי ולא החזיר לו אמר לו
ריקה כמה מכווער אותו האיש שמא כל בני
עירך מכווערין כמותך אמרו לו איני יודע ולא
לך ואמרו לאומן שעשאני כמה מכווער
כלי זה שעשית ביון שידע בעצמו שחטא
ירד מן החמור ונשתחמח לפניו ואמר לו
ענינתי לך מחול לי אמר לו איני מוחל לך
עד שתלך לאומן שעשאני ואמרו לו כמה
מכווער כלי זה שעשית היה מטייל אחריו עד
שהגיע לעירו יצאו בני עירו לקראתו והיו
אומרים לו שלום עליך רבי רבי מורי מורי
אמרו להם למי אתם קורין רבי רבי אמרו לו
לזה שמטייל אחרך אמר להם אם זה רבי
אל ירבו כמותו בישראל אמרו לו מפני מה
אמר להם כך וכך עשה לי אמרו לו אעפ"כ
מחול לי שאדם גדול בתורה הוא אמר להם
בשבילכם הריני מוחל לו ובלבד שלא היא

גודמן לו אדם. יש ספרים שכמו כהן אליהו זכור לעוזב והוא
מתכוון להוכיחו שלא ירגול נדבר: ה"ג מפולח שאמרו בריאות ולא
רעועות שאין ראויים ליפול ולא שראויים ליפול כי ניהו בריאות
והי ניהו שאין ראויים ליפול כי ניהו רעועות ופי ניהו ראויים ליפול
לא לריכא דקימין אגודא דנהרא.

מפולח שיש שם רוח חזק שמפיל
החומות (ט). מפולח שחמור ממריעין
עליהן בבריאות קאמרין שהיו
החומות בריאות ואף על פי כן נופלות
מכח נשיבת הרוח חזק א"ס היו
החומות הנופלות רעועות אין
מתריעין עליהן ושאין ראויים ליפול
ממריעין עליהן ולא בריאות ליפול:
לא לריכא. ה"ה דקמני שאין רעועות
ולראיות ליפול אלא כגון דקאי אגודא
דנהרא על שפת הנהר שאע"פ שהיא
בריאה ראיה היא ליפול שהמים
מפילין אותה שמקלקלין את הקרקע
ושוחקין את היסוד: כי הוי"ו אש"כ

תורה אור השלם

1. קטנתי מכל החסדים
ומכל האמת אשר עשית
את עבדך כי במקלי
עברתי את הדרך הזה
ועתה יהיית לשיני
מחרתי: כראית לבי יא

הגהות הב"ח

(ב) נ"ג ברבי שמעון:
(ג) ש"ס דקיימא לאפריה
מליפס עין ולא פלה
יומא חז ט"ו מ"י מר גרסין
א"ל: (א) ש"ס כמ"י מ'
שגדול חמנו בהכחתי ולא
הכחתי: (ד) ש"ס ח"ו מלי
סחא מנייה ומ"ל ליה:
(ה) ש"ס ר"ה ה"ג מפולח
ט"ו דנהרא ס"ד ומ"ח
מ"ד מפולח וי"ו החומות
ה"ד ומ"ד מפולח
שאמרו ט"ו עליהן ס"ד
ומ"ד בריאות ט"ו עליהן
ה"ד ומ"ד ויבאיע
לראיות ט"ו: (ו) ר"ה ה"ג
לא ט"ו בית הפ"ד ומ"ד
ולא הלכתי ט"ו: (ז) ר"ה
נכנינו ט"ו בני אדם
לגנאי כנו"ן: (ח) ר"ה א"ן
מחלין ט"ו כ"ו אולכין
רמיחוי כטעמי: (ט) ח"ב
ר"ה ח"ל ט"ו אמר רבא
והאי רב אבה: (י) ר"ה
נכנינו ט"ו ממענין אוחי
בני אדם לגנאי כנו"ן ש"ס
לוי' חנינו ט"ו כינוהו
בש"ס משפחתי דיש
משפחה שמכנין בני
אדם לכל המשפחה
וקוריאן בהכנינת ט"ו לוי
כמו ש"ס חנינו:

הגהות הגר"א

[א] נ"ג כי הוה ליה רשום
קו על מלת ליה:

הגהות הגר"מ

נמסכת ד"ק ט"ו: אמר אבי
משוס שיבתא. והוה מלי ליה להוהו
כח"א דמיא כי היכי דלימסו דייחיו
מינה: בר מסא. חוץ מזו דכל
מאן דעבי הוה עייל ואכל:
משוס

גודמן לו אדם אחד שהיה מכווער ביותר אמר
לו שלום עליך רבי ולא החזיר לו אמר לו
ריקה כמה מכווער אותו האיש שמא כל בני
עירך מכווערין כמותך אמרו לו איני יודע ולא
לך ואמרו לאומן שעשאני כמה מכווער
כלי זה שעשית ביון שידע בעצמו שחטא
ירד מן החמור ונשתחמח לפניו ואמר לו
ענינתי לך מחול לי אמר לו איני מוחל לך
עד שתלך לאומן שעשאני ואמרו לו כמה
מכווער כלי זה שעשית היה מטייל אחריו עד
שהגיע לעירו יצאו בני עירו לקראתו והיו
אומרים לו שלום עליך רבי רבי מורי מורי
אמרו להם למי אתם קורין רבי רבי אמרו לו
לזה שמטייל אחרך אמר להם אם זה רבי
אל ירבו כמותו בישראל אמרו לו מפני מה
אמר להם כך וכך עשה לי אמרו לו אעפ"כ
מחול לי שאדם גדול בתורה הוא אמר להם
בשבילכם הריני מוחל לו ובלבד שלא היא
רבי לעשות כן מיד נכנס רבי אלעזר (ט) בן רבי שמעון ודרש לעולם היא
אדם כך כקנה ואל יהא קשה כארו ולפיכך זכה קנה ליטול הימנה קולמוס
לכתוב כן ספר תורה תפילין ומזוזה: וכן עיר שיש בה דבר או אמות כו':
תנו רבנן מפולח שאמרו בריאות ולא רעועות שאין ראויים ליפול
הראויים ליפול הי ניהו בריאות הי ניהו שאין ראויים ליפול הי ניהו רעועות
הי ניהו ראויים ליפול לא צריכא דנפלו מחמת גובהיהו י"א נמי דקימין אגודא
דנהרא כי הויא אשיתא רעועה דהואי בנהרדעא דלא הוה חליף רב ושמואל
תותה אע"ג דקיימא באתרה תליסר שנין (ט) יומא חד איקלע רב אדא בר
אבה להתם אמר ליה שמואל לרב ניהו מר נקף אמר ליה לא צריכא
האינדא דאיכא רב אדא בר אבה בהרן דנפיש וכותיה י"א מסתפינא רב
הוא הוה ליה הווא חמרא כההוא ביתא רעיעא ובעי לפנויה עייליה רב
אדא בר אבה להתם משכ"י בשמעתיא עד דפנייה בתר דנפק נפל ביתא
ארגיש רב אדא בר אבה אשכ"י כסר לה כי הא (ד) דאמר רבי ינאי לעולם
אל יעמוד אדם במקום סכנה ויאמר עושין לי נס שמא אין עושין לו נס ואם תימצאי
לומר עושין לו נס מנכין לו מזכותיו אמר רב חנן מאי קרא דכתיב יקטנתי
מכל החסדים ומכל האמת מאי הוה עובדיה דרב אדא בר אבה כי הא
דאתמר (ז) שאלו תלמידיו (ז) את רבי זורא ואמרי לה) לרב אדא בר אבה
כמה הארכת ימים אמר להם מימי לא הקפדתי בתוך ביתי ולא צעדתי בפני
מי שגדול ממני (ז) ולא הרהרתי במבואות המטונפות ולא הלכתי ד' אמות
בלא תורה ובלא תפילין י"א ישנתי בבית המדרש לא שינת קעו ולא שינת
עראי ולא ששתי בתקלת חברי ולא קראתי לחבירי (ז) בהכנינו ואמרי לה
"בתניכתי אמר ליה רבא לרפרם בר פפא לימא לך מר מהו מילי מעלייתא
דהוה עביד רב הונא אמר ליה בינקותיה לא דכירנא בסיבותיה דכירנא
דכל יומא דעיבא הוה מפקין ליה בגוהרקא דדהבא וסייר לה לכולה מתא
וכל אשיתא דהוות רעיעתא הוה סתר לה י"א אפשר למרה בני לה ואי
לא אפשר בני לה איהו מדיריה וכל פניא דמעלי שבתא הוה משדר שלווא
לשווא וכל דקא דהוה פייש להו לגינאי ובין ליה ושדרי ליה לנהרא וליתיביה
לעניים ומנין דסמכא דעתיהו ולא אתו למיזבן ולשדריה לבהמה (ק) קסבר מאכל
הוה (א) ליה מילתא דאסתא הוה מלי כווא (ט) דמיא ותלי ליה כפיפא דביתא ואמר
כל דבעי ליתי ולישקול ואיכא דאמרי מילתא דשיבתא הוה גמיר והוה מנח כווא
דמיא ודלי ליה ואמר כל דצריך ליתי וליעול דלא לסתכן כי הוה כרך ריפתא הוה
פתח לבביה ואמר כל מאן דצריך ליתי וליכול אמר רבא כולוהו מצינא מקיימא לבר מהא דלא מצינא למיעבר
משוס

נודמן לו אדם אחד שהוא מכווער ביותר. נמסכת לך ארץ
מפקש עלותו אדם אליה ולעזב נמכון כדי שלא
ירגול נדבר: לא צריכא דנפלי מחמת גובהיהו. פי' דהוו בריאות
ולא היו ראויות ליפול אלא מחמת גובהן: אמר י"ה דאיכא רב
ארא בהרן דנפיש וכותיה. וז"ל
דמרי רב אלא הוה דהא רב אלא בר
אהבה הוה בנימי רבא דמלניו ככמה
מקומות אמר רב אלא בר אהבה
אמר רבא (ט) והא רב אלא בר
אהבה דהכא משמע דהוה חנר לרב
ולשמואל מדקאמר ליה שמואל לרב
וקאמר ליה הא איכא רב אלא נהנין
ואן ידענא דרב יהודה היה תלמיד
דרב ושמואל ורבא (י) הוה נולד ביום
שנת רב יהודה ורב אלא היה תלמיד
דרבא א"כ ע"כ ז"ל דמרי רב אלא
הו: (ט) בהכנינו. פירוש כנינו
שמכנין אותו (י) בן אדם לגנאי
כנינו פי' כינוי שם משפחתו שם
לוי כמו שם חנינה אבות בנינו
עד עשרה דורות (ניטין דף פ"ח).
נגון רבי אברהם אבן עזרא שכל
בני משפחתו היו נקראים כך
הוקא לגנאי אכל לשנה מומר:
אמרו

נמסכת ד"ק ט"ו: אמר אבי
משוס שיבתא. והוה מלי ליה להוהו
כח"א דמיא כי היכי דלימסו דייחיו
מינה: בר מסא. חוץ מזו דכל
מאן דעבי הוה עייל ואכל:
משוס

לא נראה מה דרשתי ה"ו גרסא לי נמי הסתא אש"כ ופי' והא נמי פירוש על כריאות וליאות ליפול ולא כפשי"ו. ג' ר' רבינו חנניאל כ"ד נ"ג ר' רבתי שאין קריתו י"ו
ונתקן משוס סוף כנינו י"ו שם חנינו דרש כן נ"ג. ג' נראה דהוא כן וז"ל ודיקא א"ח ס"ד נלכ"ו חסא וכו' וכל דקאי ריהו פייס ליה לגנאי וכן לוי וכו'.